

Radon i Strömstads kommun

Vad är radon?

Radon är ett grundämne och en ädelgas som ingår i en naturligt förekommande sönderfallskedja som börjar med uran. Radon i sig är inte farligt, men eftersom radon har en halveringstid på ca 4 dygn och normalt existerar som gas så hinner den sprida sig ganska långt från källan, exempelvis in i ett bostadshus, innan den sönderfaller vidare till radioaktiva metallatomer, så kallade radondöttrar. Radondöttrarna är positivt laddade joner som lätt binder till rök- och dammpartiklar. När vi andas kan radondöttrarna följa med dessa partiklar ner i lungorna, där den alfastrålning som de ger upphov till kan skada de celler som finns i lungornas slemhinnor, vilket innebär en ökad risk för cancer.

Förekomst av radon

Förekomsten av uran varierar med berggrundens sammansättning, varför förekomsten av radon varierar mellan olika platser i landet. Även lokalt kan skillnaden vara stor. Radongasen kommer in i bostadshus via otätheter i konstruktionen, löst i det hushållsvatten som tappas av inomhus, eller avges från det byggmaterial som ingår i husets konstruktion. Radon i byggmaterial härstammar framför allt från användandet av så kallad blåbetong (lättbetong rik på alunskiffer) under 30-talet till slutet av 70-talet. Uppskattningsvis 300 000 bostäder i Sverige har förhöjda radonhalter. **Radon luktar inte, syns inte och smakar ingenting. Det enda sättet att upptäcka radon på är att mäta.**

Bohusgranit

Berggrunden i Strömstads kommun består till en stor del av granit, den så kallade Bohusgraniten. Ett undantag är Kosteröarna. Just Bohusgraniten är relativt rik på uran, vilket innebär att radonhalterna överlag är förhöjda vid en jämförelse med övriga landet. Det är dock svårt att med detta som utgångspunkt veta vilka hus, eller hur många hus, i Strömstads kommun som har halter som överstiger Strålsäkerhetsmyndighetens riktvärde om 200 Bq/m³ inomhusluft i bostäder. Många andra faktorer påverkar inomhusluftens kvalitet. Huset konstruktion är bland de viktigaste faktorerna för uppkomst av förhöjda radonhalter. Det är därför viktigt att hus vid nyproduktion byggs på ett radonsäkert sätt. **Det bör påpekas att även fastigheter på Koster kan ha förhöjda radonhalter, trots att Kosteröarna inte har samma berggrund som övriga kommunen.**

Risker med radon

Största risken med att exponeras för radon är att det på lång sikt kan ge upphov till cancer i lungor eller i luftvägar. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att radon i bostäder orsakar cirka 500 lungcancerfall per år i Sverige. Radon utgör generellt ingen större risk vid kortidsexponering, utan det är frekvent exponering under lång tid som utgör en fara för vår hälsa. Risken att drabbas av cancer till följd av radon bedöms vara betydligt högre för rökare än för de som inte röker.

Mätning av radon hemma

Det finns ett antal sätt att uppmäta förekomsten av radon i och kring din bostad. Vanligast är att göra en mätning av radonhalten i inomhusluften, men det går även att mäta förekomsten av radon i såväl vatten som sediment. Det är förekomsten av radon i luft som utgör den största risken för människors hälsa, varför det kan vara enklast att börja där för att få en uppfattning om det finns problem med radon. Påvisar mätningen av radon i inomhusluften halter som överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens riktvärde i bostäder så bör detta undersökas vidare. Orsaken till att halten är för hög bör fastställas så att rätt åtgärder kan vidtas. Det finns företag som kan vara behjälpliga med att genomföra en radonbesiktning.

Den vanligaste metoden att mäta radon i inomhusluften är att använda små mätidosor, så kallade spårfilmsdosor. Radonhalter ska mätas under eldningssäsongen, oktober till och med april, för att få ett säkert resultat. En långtidsmätning av radon pågår i 2–3 månader för att ge ett årsmedelvärde och en mätning bör genomföras på varje våningsplan. Om man bara vill få en fingervisning om att förhöjda halter av radon finns i bostaden kan även korttidsmätning om 1–2 veckor genomföras.

En spårfilmsdosa

Mätning av radon i flerbostadshus

För flerbostadshus gäller att samtliga bostäder som har markkontakt (utan underliggande källare) ska kontrollmätas. Därutöver bör mätning göras i minst en lägenhet per plan, totalt minst 20 procent av lägenheterna som inte har markkontakt. Mätningar bör göras i de lägenheter som angränsar till hiss- eller ventilationsschakt eller andra utrymmen som går vertikalt genom fastigheten eftersom markradon kan ta sig upp genom sådana utrymmen. Om du bor i flerbostadshus är det din fastighetsägares skyldighet att se till att radonhalterna inte är för höga. Vänd dig till din hyresvärd eller bostadsrättsförening för att höra vad som har gjorts.

Minska riskerna med radon vid nyproduktion

Kontrollera marken innan ni bygger. Kontrollera att byggherren känner till och följer kravet på skydd mot markradon. Vänd er till sakkunnig eller kommunen om ni har frågor om radon vid nyproduktion.

Minska riskerna med radon i befintligt hus

Det finns ett antal åtgärder som kan vidtas för att sänka radonhalten inomhus i ett befintligt hus om mätning visar på att radonhalten är för hög. Vilka åtgärder som är lämpliga är helt beroende av orsaken till de förhöjda halterna. Radon kan komma in med hushållsvattnet om ni har en egen brunn. Det kan lika väl komma in genom otätheter i framför allt husets grund. Det kan även vara så att byggmaterialet i husets konstruktion ger upphov till radonhalterna. Husets grund kan tätas, hushållsvattnet kan luftas, ventilationen förbättras eller så kan byggmaterial avlägsnas. Att på ett bra sätt minska radonhalterna är ett projekt för någon som har kompetens på området. Det finns i dagsläget ett antal företag som är specialiserade på att sanera bostäder med radonhalter som överskrider Strålskyddsmyndighetens riktvärde om 200Bq/m³ inomhusluft i bostäder.